

UVOD U KUR'ANSKU SURU JĀ SĪN

Mensur KERLA
Gazi Husrev-begova medresa
mensurkerla@gmail.com

SAŽETAK: Ovaj rad istražuje odabrane teološke, lingvističke i kontekstualne dimenzije kur'anske sure *Jā Sīn*, pružajući temelj za daljnje analize i dublja promišljanja o njenim porukama. Rad naglašava važnost svakodnevnog učenja i razumijevanja sure *Jā Sīn* kao ključnog elementa vjerničkog života. Istražuju se etimologija naziva sure, njen sadržaj, povodi objavljivanja te temeljne intencije i tematske cjeline. Poseban fokus stavljen je na početna slova (*fa-wā-tih as-su-war*), njihove moguće interpretacije i simbolički značaj. Rad analizira osnovne poruke sure, uključujući temelje vjerovanja poput *tevhida*, objave, poslanstva i eshatologije, uz propitivanje autentičnosti nekih predanja i utemeljenosti uvriježenih tradicija i praksi vezanih uz njeno učenje.

Ključne riječi: Kur'an, sura *Jā Sīn*, tefsir, komentar, tumačenje

Uvod

Naziv sure *Jā Sīn* je, kao i u slučaju sura *Ṭā Hā*, *Ṣād* ili *Qāf*, deriviran iz samog početka sure i njenog prvog ajeta. Budući da učenjaci imaju različita mišljenja o značenju ovih (i ostalih) slova arapskog alfabeta na počecima pojedinih sura, ostavit ćemo postrani raspravu o tome i prikloniti se mišljenju da se radi o *mutešābih* ajetima, čije je značenje poznato samo Uzvišenom Allahu, a ljudi o tome mogu samo naslućivati Božiju nakanu. U tom smislu su i riječi hazreti Ebu Bekra, r.a.: "Svaka knjiga ima tajnu, a tajna Kur'ana su počeci njegovih sura." Ovaj "početak sure" ("slova koja se cjelovito izgovaraju", "tajanstvena slova" ili "isprekidana slova") jedinstven je u Mushafu i ne pomalja se na njegovim drugim stranicama. Ima mišljenja da *Jā Sīn* (kao i *Ṭā Hā*) znači (poziv): "O, čovječe!" (Vidi: Ar-Rāzī, 1981:40)

El-Māverdi kazuje: U pogledu (mogućih) značenja i tumačenja izraza *Jā Sīn*, spominje se pet mišljenja:

1. Kātade veli da je *Jā Sīn* jedan od naziva Kur'ana;
2. Ibn 'Abbās smatra da je *Jā Sīn* jedno od imena Uzvišenog Allaha kojim se On zaklinje;
3. Mudžāhid tvrdi da se zapravo radi o počecima sura, tj. "slovima koja se cjelovito izgovaraju" ili "isprekidanim slovima";
4. Muḥammed ibn el-Ḥanefije, pozivajući se na predanje od hazreti 'Alije, r.a., kaže da je *Jā Sīn* ime Muhammeda, a. s., kojim je nazvan u Kur'anu i
5. El-Ḥasan, 'Ikrima, Ed-Dahhāk i Se'īd ibn Džubejr smatraju da *Jā Sīn* dolazi u značenju 'O, čovječe!'" (Al-Māwardī, s.a.:5)

Na temelju veoma slabih predanja, neki islamski učenjaci ovu suru nazivaju još i: *el-mu'imma*, *ed-dāfi'a* i *el-kadīja*. (Vidi: Al-Qabandī, 2016:110)

Sura *Jā Sīn* se prostire kroz 22. i 23. džuz Kur'ana Časnog. Mekkanska je, mada neki komenta(tori) Kur'ana smatraju da su: 12, 44, 47. i/ili 48. ajeti ove sure objavljeni u Medini. Drugi, pak, kategorično odbacuju izuzimanje ovih ajeta i mišljenja su da je kompletna sura mekkanska. Prema mushafskom rasporedu, *Jā Sīn* je 36. sura, a po vremenu objavljivanja 40. ili 41. Objavljena je nakon sure *El-Džinn* i prije sure *El-Furqān*. Ima 83 ajeta. Zbog toga što neki smatraju da je *Jā Sīn*. *Tako Mi Kur'ana mudrog*, jedan ajet, za ovu suru kažu da ima 82 ajeta. Ubraja se u *el-mesāni*, "ponavljajuće sure", koje imaju manje od stotinu ajeta, a tako se nazivaju jer se u njima ponavljaju primjeri poruka i vijesti. To su, dakle, sure koje (hronološki) slijede *el-mi'un* sure koje imaju stotinu ajeta ili približno tome. (Vidi: Es-Sujuti, 2012:266)

Sura *Jā Sīn* ima 725 riječi, 3020 harfova i 2560 hareketa. Kur'anska nenadmašnost, nesumnjivo, leži u

svakom njegovom harfu i hareketu, svakoj riječi i izrazu. Ima učenjaka koji smatraju da je detaljnije prebrojavanje riječi, slova i vokalizacijskih znakova – beskorisno. Es-Sahāvi je kategoričan po ovom pitanju: “Ne smatram da ima neke koristi u poznavanju broja riječi i slova u Kur’anu. Ako i ima neke koristi u poznavanju tih brojeva, onda se to odnosi na knjigu u kojoj je moguće nešto dodati ili izostaviti. U Kur’anu, pak, to nije moguće”. Drugi, ipak, u ovome pronalaze i uočavaju statističkolingvistički aspekt kur’anskog *‘idžza*. Ova istraživanja oduševljena su prihvaćena u općem javnom mišljenju, a u naučnim krugovima obično se uzimaju s rezervom, uz jasno naglašavanje nedostataka u metodologiji i opreza pri prihvatanju zaključaka i rezultata. Zanimljivo djelo, u ovom kontekstu, jeste *Kur’an: nenadmašni fenomen* Canera Taslamana. (Caner, 2006)

Temeljne intencije sure

Podsjećanjem na Allahove blagodati, obećana uživanja i nagrade, kao i navođenjem primjera onih koji su imali loš kraj zbog ustrajnosti u nevjerovanju i poricanju istine, ova kur’anska sura nastoji probuditi i osvijestiti nemarne. (Vidi više: Al-Qabandī, 2016:144)

Pored toga, sura *Jā Sin*, kroz raznovrsne inspirativne scene i prizore, govori o osnovama vjerovanja: *tevhid*, objava, poslanstvo, proživljenje, polaganje računa, nagrada i kazna. Ona snažno potcrtava različite eshatološke dimenzije ljudskog postojanja, od neminovnosti smrti i proživljenja, preko pravičnosti konačnog obračuna, do vječnosti nagrade ili kazne, čime vjernika neprestano podsjeća na važnost pripremljenosti za susret s Gospodarom.

Kako su to uočili mnogi komentatori Kur’ana, različiti aspekti izlaganja temelja vjerovanja prisutni su u svim mekkanskim surama. Stoga je primarni cilj ove sure izgradnja i učvršćivanje osnova vjerovanja kod ljudi, pri čemu se poseban naglasak stavlja na potvrdu istinitosti Muhammedovog, a s.,

poslanstva, manifestaciju Allahove svemoći kroz kosmičke znakove i procese te univerzalnost poruke koja nadilazi vremenske i prostorne okvire.

Povodi objavljivanja

Nekoliko je predanja koja ukazuju na postojanje konkretnih povoda objavljivanja određenih ajeta sure *Jā Sin*. Kada je Ebū Džeħl pokušao da se približi Poslaniku, a s., u namjeri da ga ubije, objavljeni su ajeti: *Mi smo učinili da budu kao oni na čije smo vratove sindžire stavili sve do podbradaka – zato su oni glava uzdignutih, i kao oni ispred kojih i iza kojih smo pregradu metnuli i na oči im koprenu stavili – zato oni ne vide...* (36:7-8. Navedeno prema: Ramić, 1990:190)

Od Ibn ‘Abbāsa, r. a., prenosi se da je rekao: “‘Ās ibn Vā’il uzeo je jednu kost iz neke doline, zdrobio je svojom rukom, zatim se obratio Poslaniku, a s.: ‘Zar će Allah ovo oživjeti nakon što istruhne?’ ‘Da, Allah će te prvo usmrtniti, a zatim oživjeti, a zatim uvesti u džehennemsku vatru.’ Nakon ovog slučaja objavljeni su ajeti iz posljednjeg dijela sure *Jā Sin*.” Misli se na ajete: *Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: ‘Ko će oživiti kosti kad budu truhle?’ Reci: ‘Oživite ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, Onaj koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete.’ Zar Onaj koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar stvoriti njima slične? Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući; kada nešto hoće, On samo za to rekne: ‘Budi!’ – i ono bude.* (36:77-83. Navedeno prema: En-Nejsaburi, 2011:333)

Vrijednosti i posebnosti sure

Neka predanja ukazuju na vrijednosti i posebnosti kur’anske sure *Jā Sin* ističući odabrana vremena i prilike u kojima se ona uči. Džundeb, r. a., prenosi da je Allahov Poslanik, a s., rekao: “Ko navečer prouči *Jā Sin*, želeći time Allahovo zadovoljstvo,

bit će mu oprošteno.” (Ibn Hibbān, predanje br. 2574., s. a.:6/312) Slično predanje od Ebu Hurejre, r. a., bilježi Et-Taberānī. (Aṭ-Ṭaberānī, predaja br. 417., 1985:2/255)

Prenosi se od Ebu Hurejre, r. a., da je Allahov Poslanik, a s., rekao: “Allah, dž. š., je učio sure *Ṭā Hā* i *Jā Sin* na hiljadu godina prije nego što je stvorio svijet, pa kada su meleki čuli Kur’an, rekli su: ‘Blago li se ummetu kojem je ovo objavljeno, blago li se grudima koja će ovo nositi i blago li se jezicima koji će ovo izgovarati.’” (Aṭ-Ṭaberānī, predanje br. 4876., 1995:5/133-134; hadiski autoriteti različito ocjenjuju ovo predanje, pa neki od njih smatraju da se radi čak i o apokrifnoj predaji, dok su drugi mišljenja da je garib, munker, slabog seneda, a pojedini tvrde da je vjerodostojno i da se može prihvatiti. U djelu *Al-Muḡam al-arṣaṭ*, neposredno nakon predanja, navodi se i ovo: “Ovaj hadis nije prenesen od Poslanika, a s., osim ovim lancem predanja, a prenosi ga jedino Ibrāhīm ibn el-Munzir.”)

Prenosi Ma’qil b. Jesār da je Allahov Poslanik, a s., rekao: “Učite vašim umirućim suru *Jā Sin*.” (An-Nasa’ī, predanje br. 10846., 2001:9/394; Abū Dāwūd, predaja br. 3121., 2009:5/39, Ibn Māḡḡa, predaja br. 1448., s. a.:466 i Aḥmed, predaja br. 20301., 1999:33/417)

“Zbog spomenutog hadisa većina učenjaka, od hanefija, šafija i hanbelija, smatraju da je *mustehab* – poželjno i lijepo, učiti suru *Jā Sin* osobi koja je na samrti.” (Sedić, 2021:14)

Na temelju predanja koje prenosi Ma’qil ibn Jesār o Poslanikovoju, a s., preporuci učenja sure *Jā Sin* umirućima, u islamskoj tradiciji muslimana ovih prostora razvio se i do danas se brižno njeguje običaj učenja ove sure kako osobama na samrti, tako i nakon njihove smrti. Posebna vrijednost ove pobožne prakse proizlazi iz činjenice da sura svojim sadržajem naglašava teme prolaznosti ovozemaljskog života, stvarnosti proživljenja i konačnog povratka Allahu, dž. š., što duhovno priprema i osnažuje osobu na samrti za rastanak s ovim svijetom, dok

istovremeno njeni ajeti koji govore o Allahovoj, dž. š., milosti i oprost, pružaju utjehu i nadu, kako umirućem tako i njegovoj porodici. Značaj ove prakse dodatno potvrđuje sveobuhvatna poruka sure *Jā Sīn* o tevhidu, životu poslije smrti i Božijoj svemoći, što je čini jedinstveno prikladnom za trenutke kada vjernik prelazi iz prolaznosti u vječnost.

Kontekstualne poveznice između sura i ajeta

Pri samom kraju sure *Fātir*, koja u Muṣḥafu prethodi suri *Jā Sīn*, nailazimo na ajete: *Oni su se zaklinjali Allahom, najtežom zakletvom, da će se, bolje nego bilo koji narod, držati Pravoga puta – samo ako im dođe onaj koji će ih opominjati. I kad im je došao onaj koji opominje, njegov dolazak im je samo povećao otuđenje: oholost na Zemlji i ružno spletkarenje – a spletke će pogoditi upravo one koji se njima služe. Zar oni mogu očekivati nešto drugo već ono što je zadesilo narode drevne? U Allahovim zakonima ti nikad nećeš naći promjene, u Allahovim zakonima ti nećeš naći odstupanja.* (35:42-43)

Neki od Kurejšija su govorili: "Allah prokleo jevreje i kršćane! Došli su im poslanici, a oni su ih u laž utjeravali. Tako nam Allaha, da nama dođe poslanik, mi bismo se držali Pravoga puta najbolje od svih." Kada im je, međutim, došao Božiji Poslanik, jedan od njih, da opominje narod čiji preci nisu bili opominjani, kako se to kazuje već u prvim ajetima sure *Jā Sīn*, mnogi nisu povjerovali i nisu ga podržali kao što su govorili da bi učinili. Uočava se i poveznica između (kraja) sure *Jā Sīn* i početka sure *Es-Šāffat*, koja u Muṣḥafu dolazi nakon sure *Jā Sīn*. Uzvišeni Allah pri kraju sure *Jā Sīn* kaže: *...već pored Allaha druge bogove prihvaćaju u nadi da će im oni na pomoći biti, a na počecima sure Es-Šāffat učimo ove ajete: ...vaš Bog je, uistinu, Jedan, Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih i Gospodar istōkā!* (37:4-5; Vidi više: As-Suyūṭī, 2002)

Kur'anska sura *Jā Sīn* počinje ajetima zakletve Kur'anom mudrim i

njegovim opisom koji može ukazivati da je on "čvrsto nanizani, tako da se ne može izmijeniti niti u njemu ima laži i kontradiktornosti":

Jā Sīn. Tako Mi Kur'ana mudrog, ti si, uistinu, poslanik, na Pravome putu, po objavi Silnoga i Samilosnoga, da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan! (36:1-6; Vidi komentar ovog ajeta u: El-Endelūsi, 2014)

Pred kraj ove sure ponovo se pomaljavaju ajeti o Kur'anu koji je pouka (36:69) i koji treba da opominje onoga ko ima pameti... (36:70)

Početak ove sure sadrži i poruke o oživljavanju mrtvih na Sudnjem danu i pomnom praćenju i bilježenju djela: *Mi ćemo, zaista, mrtve oživiti i Mi smo zapisali ono što su uradili i djela koja su iza sebe ostavili; sve smo Mi to u Knjizi jasnoj pobrojali.* (36:12)

I početak i kraj sure govore o istinitosti poslanstva Muhammeda, a. s. Između ta dva podsjećanja "kazuje se o stanovnicima jednog grada kada su im došli poslanici da ih upozore na kaznu zbog utjerivanja u laž i Objave i poslanstva. Ova kazna izložena je u kazivanju po kur'anskom metodu, a to je da se kazivanja koriste za podršku problemu koji se iznosi". (Qutb, 2000:4/23)

Na samom kraju sure čovjek se, potpuno svjestan beživotnosti kostiju koje se rune među prstima, iznova podsjeća na istinitost i neminovnost proživljenja: *Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo, i opet je otvoreni protivnik, i Nama navodi primjer, a zaboravlja kako je stvoren, i govori: "Ko će oživiti kosti kad budu truhle?" Reci: "Oživoiće ih Onaj koji ih je prvi put stvorio; On dobro zna sve što je stvorio, Onaj koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete."* (36:77-80. Zanimljivu crticu o ovim kur'anskim ajetima napisao je akademik Enes Karić. Vidi: Karić, 2019:169-173)

Zanimljivosti

Kur'anske sure na čijim počecima nalazimo "slova koja se cjelovito izgovaraju", "tajanstvena slova" ili "isprekidana slova", najprije govore o Kur'anu:

Elif Lām Mīm. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali... (2:1-2)

Elif Lām Rā. Ovo su ajeti mudre Knjige. (10:1)

Elif Lām Mīm Rā. Ovo su ajeti Knjige! A ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga istina je, ali većina ljudi neće da vjeruje. (13:1)

Ṭā Hā, Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš... (20:1-2)

Ṭā Sīn. Ovo su ajeti Kur'ana i Knjige jasne, upute i radosne vijesti onima koji vjeruju... (27, 1-2)

Šād. Tako Mi Kur'ana slavnog... (38:1)

Qāf. Tako Mi Kur'ana slavnog... (50:1)

Isti slučaj je i sa surom *Jā Sīn*:

Jā Sīn. Tako Mi Kur'ana mudrog, ti si, uistinu, poslanik... (36:1-3)

Islamski učenjaci su kazali da će uz učenje ove kur'anske sure i njen bereket, ili uz primjenu njezinih smjernica, uputa i čvrsto vjerovanje u ono o čemu govori, svaka poteškoća biti ublažena i/ili otklonjena. U našem narodu je uobičajeno da se *Jā Sīn* uči umrloj osobi i njeno učenje se, uglavnom, povezuje sa smrću. Zanimljivo je da je fetva-i eminu Vijeća muftija Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini upućen veliki broj upita o učenju ove sure "za umrlu osobu". Primjetna je velika obazrivost i profinjeno osjećanje našeg naroda prema učenju ove sure, posebno u prilikama prisjećanja na umrle, kada se sevapi od učenja *po-klanjanju pred dušu umrle osobe*. Jedan kur'anski ajet koji se nalazi upravo u ovoj suri (36:70) usmjerava nas da je Kur'an, a time i ova sura, *Jā Sīn*, objavljena da opomene *onoga ko živ je* (u prevodu Enesa Karića), *onoga ko ima pameti* (u prevodu Besima Korkuta) ili *onoga u kome života ima* (u prevodu Esada Durakovića). Inače, riječ *hajj* u značenju *biti živ*, u Kur'anu Časnom pojavljuje se dva puta. (36:70 i 6:122. Vidi više: Al-Karim, 2019:94)

El-Bejdāvī bi na ovome mjestu kazao da "Kur'an ili Poslanik, a. s., trebaju opomenuti onoga ko ima razum, jer je onaj ko je u zabludi

poput mrtvac (…), a istinski tjelesni život moguć je i upotpunjen jedino uz vjeru i u vjeri. Na drugoj strani, nevjernici koji su zaslužili kaznu, jer su ustrajavali u nevjerovanju i izgubili svaki moguć argument, su – u stvarnosti – mrtvac.” (Al-Bayḍāwī, s.a.:273)

Drugi komentatori Kur’ana Časnog smatraju da se pod *živim* ili *razumnim* u ajetu: *...da opominje onoga ko ima pameti, i da zasluḡe kaznu nevjernici*, (36:70) misli na “one živog srca i duhovnog vida (*baṣīra*)” (El-Endelusi, 2014) ili općenito na “*ve žive na Zemlji*”. (Ad-Dimiṣqī, 1999:5/592)

Teško je očekivati da će ova sura tek tako postati jasna onome ko je na samrti ili da će sevapi od njenog učenja jednostavno biti prosuti na tas dobrih djela umrle osobe ako je još za života nije razumijevala, po njoj postupala i život provela u njenom okrilju i po njenim smjernicama, osim ako to Allah ne bude htio i dozvolio. Zato je potrebno uložiti dodatne napore da se, pored pukog memoriranja, neka od značenja i poruka ove sure približe većem broju vjernika i vjernica. Moguće da je posebna pažnja prema učenju ove sure djelimično rezultat i raširenosti mnogih slabih i apokrifnih predanja o univerzalnoj primjenjivosti i gotovo nevjerovatnim fadiletima, vrijednostima i koristima učenja sure *Jā Sīn*.

Neka od tih predanja koja se pripisuju Allahovom Poslaniku, a. s., i koja gravitiraju između slabih, jako slabih i izmišljenih, su:

“Ko jedanput prouči *Jā Sīn* kao da je deset puta proučio Kur’an.”

“Naredio sam svojim sljedbenicima da svaku noć uče *Jā Sīn*. Ko bude ustrajao na tome i svaku noć ga bude učio, pa umre – umrijet će kao šehid.”

“Ko uđe u kaburistan, pa prouči suru *Jā Sīn*, bit će olakšano toga dana onima koji leže u kaburima, a onaj ko ga prouči imat će za svaki harf koji je proučio nagradu.”

“*Jā Sīn* je za ono za što se bude učio!” (Kurdić, 2010:86-89)

Pojedina predanja ukazuju da je Muhammed, a. s., ponekad na

sabah-namazu učio sure *Jā Sīn* i *Qāf*. Predanje o Poslanikovom, a. s., učenju sure *Jā Sīn* na sabah-namazu prenosi Džābir ibn Semure, a zabilježeno je u nekoliko djela. Hadiski autoriteti smatraju da se radi o *da’if* predanju.

Neki naši znameniti vakifi oporučili su i precizirali vakufnamom da se njima ili drugim zaslužnim pojedincima (svakodnevno) uči sura *Jā Sīn*. (Vidi: Hadžijahić, 1983:219-232)

Tematske cjeline

Sura *Jā Sīn* govori o osnovama vjerovanja. Ajeti 1 – 70. općenito govore o objavi i istinitosti poslanstva, a ajeti 71 – 83. podsjećaju na Allahove blagodati i pozivaju da se ibadeti čine samo Allahu Uzvišenom Koji ima vlast nad svim i Koji će ljude ponovo proživjeti. Eṣ-Šābūnī precizira tri osnovne teme ove sure, a to su:

1. vjerovanje u proživljenje,
2. kazivanje o stanovnicima jednog grada i
3. dokazi i argumenti o jednoći Gospodara svjetova. (Aṣ-Šābūnī, 1981:3/5)

Ovo su ključne tematske cjeline ove sure:

- Objava Kur’ana je upozorenje mnogobošcima i radnosni nagovještaj vjernicima. (36:1-12)
- Kazivanje o stanovnicima jednog grada, narodu koji je prelazio svaku granicu zla. Upozorenje na drevne narode koji su pokazivali silu, oholost i neprijateljstvo prema poslanicima. Nagovještaj propasti svih silnika. (36:13-32)
- Manifestacije Allahove svemoći. (36:33-44)
- Odnos nevjernika prema dokazima Uzvišenog Allaha. (36:45-48)
- Dokazivanje proživljenja i užasa koji će pratiti ovaj istiniti događaj. (36:49-54)
- Džennetske nagrade, uživanja i počasti za vjernike. (36:55-58)
- Džehennemske kazne za nevjernike. (36:59-68)

- Negiranje i odbacivanje optužbi koje su idolopoklonici izrekli o Allahovom Poslaniku, a. s. (36:69-70)
- Primjeri i manifestacije Allahove svemoći i Njegovih nebrojenih blagodati. (36:71-73)
- Odnos mnogobožaca prema Allahovim blagodatima. (36:74-76)
- Neki od dokaza proživljenja i Allahove svemoći. (36:77-83. Interesantan vizualni prikaz tematskih cjelina ove sure može se pronaći u: Naṣṣif, 2019:146)

Crtice o jednom Čovjeku iz *Jā Sīna*

Kur’anska sura *Jā Sīn* snažno podsjeća na potrebu kontinuiranog preispitivanja vlastitih uvjerenja i djelovanja, pri čemu se naglašava značaj duhovne budnosti i kritičkog promišljanja. Ona naglašava univerzalnost božanske objave koja nadilazi pojedinačne civilizacije, historijske epohe i kulturne kontekste, pozivajući čovjeka na dublje razumijevanje vlastite egzistencije. *Jā Sīn* inspirira i usmjerava prema duhovnom napretku i moralnom usavršavanju. *Jā Sīn* nudi univerzalne poruke i učenja o temeljima vjerovanja, a u njoj je izuzetno inspirativno i porukama bremenito kazivanje o tajanstvenom kur’anskom personalitetu, jednom *Čovjeku*, pojedincu naspram čitavog naroda, iskrenom vjerniku, čiji je identitet skriven, ali je obznanjena njegova transgeneracijska i svestremenska paradigma podrške i slijeđenja poslanika:

I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: “O narode moj, slijedi one koji su poslani, slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na Pravom su putu! Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da pribivaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovom posredovanju neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene!” (36:20-25)

Napisao sam *Čovjeku* jer je, prema El-Ālūsiju, ovdje riječ o izuzetnoj počasti prema jednom vjerniku s kraja grada, čiji dom je bio u blizini najudaljenijih gradskih kapija (bez obzira što je riječ *čovjek* u ajetu 36:20 navedena bez određenog člana pa je riječ o *jednom* ili *nekom čovjeku*). (Al-Ālūsī, s.a.: 22/296)

El-Kurtubi u XVII svesku svog komentara Kur'ana, odnosno u komentiranju sure *Jā Sīn* donosi opširno kazivanje o ovom *Čovjeku*, a na ovom mjestu izdvajamo da mu je ime Habib ibn Murrij i da je bio gubavac (lepra) koji je 70 godina kumire smatrao bogovima i njima se klanjao, ali njegove molitve da otklone nedaću koja ga je zadesila nisu bile primljene niti su mu se odazivali. Upoznao je Allahove poslanike koji su djelovali u tom vremenu i oni su ga pozvali da napusti kumire i robuje Allahu Uzvišenom. Od njih je tražio neki znak ili dokaz istinitosti njihovog poslanstva. Obavijestili su ga da Allah Uzvišeni može otkloniti njegovu nedaću. Ubrzo je potpuno ozdravio, postao iskreni vjernik i slijedio je poslanike. Iz duboke zahvalnosti Allahu Uzvišenom, pola zarade od poslova koje je obavljao, a navodi se da je bio drvodjelja, udjeljivao je kao milostinju, a pola je koristio za izdržavanje porodice. (Al-Qurtubi, 2006: 17/428-433)

On podsjeća svoj narod na činjenicu koja se poput rijeke ponornice pojavljuje na različitim mjestima u Kur'anu, a posebno naglašava u suri *Jā Sīn*: *...a Njemu ćete se vratiti.* (36:22)

Kada je čuo da njegov narod namjerava ubiti poslanike, došao je hitro u grad s namjerom da ih pomogne i podrži. Njegov dolazak s kraja grada je naglašen i prethodi spomenu subjekta:

I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: "O narode moj, slijedi one koji su poslani..." (36:20)

Na drugom mjestu, u suri *El-Qaṣaṣ* i u kazivanju o Musau, a. s., naglašen je subjekt, a ne dolazak s kraja grada:

I jedan čovjek s kraja grada do-trča: "O Musa" – reče – "glavešine se

dogovaraju da te ubiju; zato bježi, ja sam ti zbilja iskren savjetnik." (28:20)

Zbog njegove iskrene namjere, dobrog djela i žurnosti da pomogne poslanicima, javno ih podrži i proširi riječi istine, reći će mu se: "Uđi u Džennet!" (36:26)

Ubijen je na najbrutalniji i najsvirepiji način – njegov narod ga je udarao i gazio nogama toliko da mu je grudna kost izašla na leđa! Sam, bez ikakve podrške i pomoći od ljudi, potpuno uvjeren da poslanici govore istinu, uz posljednji dah koji ga je držao za ovaj svijet, on tiho govori: "Bože, uputi moj narod, jer oni ne znaju." Neki tvrde da je kamenovan, živ zakopan ili spaljen. To je bio odgovor njegovog naroda na njegovo nastojanje, brigu i želju da ih spasi od pogrešnog puta i propasti. Njegova želja i briga za vlastiti narod nije utrnula nakon što su ga svirepo ubili: "Kamo sreće da narod moj zna zašto mi je Gospodar moj oprostio i lijep mi prijem priredio!" (36:26-27) Njegova samilost, dobronamjernost i briga o vlastitom narodu nadvladala je njihovu tvrdoglavost i oholost. On je, kao istinski vjernik, žrtvo-vao život zbog uzvišenog cilja. Nije tražio osvetu i nije raskinuo veze sa narodom kojeg i dalje zove svojim: *Kamo sreće da narod moj zna...* (36:26) Zaželio je ovo, veli El-Kurtubi, "jer je htio da oni povjeruju i postignu ono što je on postigao". (Al-Qurtubi, 2006:17/432)

Ovo je jedna od najsnažnijih lekcija i prizora koje Kur'an nudi, predočavajući nam sudbinu naroda kojem su poslana dva poslanika, ali ih narod odbija i negira objavu i poslanstvo. Kada ni njihove riječi nisu naišle na prijem, dolazi treći poslanik, kao podrška i pojačanje, no njihov zajednički poziv biva dočekan prijeljama i optužbama. Narod u svojoj tvrdoglavosti ide dotle da poslanike proglašava uzrokom nesreće i prijeti im kamenovanjem, odbijajući da prepoznaju istinu koja im je dostavljena: *Oni rekoše: "Mi slutimo da nam nesreću donosite; ako se ne okanite, kamenovaćemo vas i stići će vas, zaista, bolna patnja od nas."* (36:18)

U tom teškom trenutku kada je neprijateljstvo naroda prema poslanicima očigledno i kada su tenzije na vrhuncu, pojavljuje se četvrta osoba – obični vjernik, ali izuzetnog duha. Dolazi iz sigurnosti svog doma, napušta zonu komfora, mirnu osamu u kojoj se posvetio ibadetu i odlučno zalazi među narod, svjestan rizika kojem se izlaže. On osjeća obavezu da stane uz poslanike, svjedočeći istinu koja je stigla od Allaha, dž.š. Kur'an, iako navodi riječi poslanikā, najveći prostor daje upravo ovom čovjeku, običnom vjerniku, čiji je glas bio snažniji od straha, a ljubav prema narodu dublja od bojazni za vlastiti život:

...reče: "O narode moj, slijedi one koji su poslani, slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na Pravom su putu! Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti? Zašto da prihvaćam druge bogove mimo Njega? Ako Milostivi hoće da me snađe neko zlo, njihovo posredovanje neće mi biti ni od kakve koristi i oni me neće moći spasiti, a ja bih tada bio u pravoj zabludi; ja vjerujem u Gospodara vašeg, čujte mene." (36:20-25)

Poslanici su predano i dosljedno izvršavali zadatak svoje misije, no ovaj vjernik je, vođen iskrenom i nepokolebljivom vjerom, osjetio vlastitu odgovornost da pozove narod k dobru. Njegov primjer je trajna opomena da poziv istini i djelovanje za opće dobro nisu ograničeni samo na one kojima je povjerena misija. Iako je riječ o iskrenoj dovi i bezinteresnom nastojanju, jedan čovjek nije uspio promijeniti kompletnu zajednicu nevjerujućih ljudi koji nisu pokazivali ni najmanje proplamsaje želje da sebe promijene i koji su ustrajno prelazili svaku granicu zla, pa ih je zadesila sudbina nekih prijašnjih naroda: *I protiv naroda njegova, pošlje njega, Mi nismo vojsku s neba poslali, niti smo to ikada činili; samo bi se čuo jedan užasan krik, i oni bi odjednom svi pomrli. O kako su ljudi jadni! Nijedan poslanik im nije došao, a da mu se nisu narugali.* (36:28-30)

Komentatori Kur'ana tvrde da je Džibril, a.s., čvrsto uhvatio jednu od

gradskih kapija i potom jedanput kriknuo prema njima, nakon čega su ostali nepomični, bez znakova života. Protiv tog naroda nije poslana vojska meleka s neba, što ukazuje da su doista slabašna grupica jadnika koji su nastojali poslanike izvrgavati poruzi. (Al-Bağawī, 1409 h.g.: 7/15-16)

Primjer *Čovjeka* iz sure *Jā Sīn* odražava nepomućenu privrženost istini, neustrašivu hrabrost, suosjećanje koje nadilazi granice vlastite sigurnosti, nepokolebljivu podršku Poslaniku, a. s., i ljubav prema narodu koja ostaje snažna i u trenucima kada ga vrebja neumitna smrt. Dakako, sura *Jā Sīn* kondenzirana je i drugim usrdnim pozivima da svaki čovjek preispita svoj odnos prema temeljima vjerovanja, životu i drugim ljudima.

Zaključak

U svojim mnogolikim prostranstvima, a posebno u suri *Jā Sīn*, Kur'an je protkan snažnim porukama o Božijoj svemoći, mudrosti i milosti, koje

nas pozivaju da dublje razmislimo o prolaznosti ovog svijeta i stvarnom cilju našeg postojanja. *Jā Sīn*, sura poznata kao "srce Kur'ana", budi srž čovjekove svijesti o odgovornosti prema Stvoritelju, prema sebi i prema zajednici. Podsjeća nas na ponovno stvaranje čovjeka i čovječanstva (proživljenjem na Danu sudnjem). Ona nas vodi putem prepoznavanja istine u jasnim znakovima koji su posijani u prirodi, u historijskim poukama i kazivanjima o minulim narodima. Suru *Jā Sīn* može služiti kao podsjetnik na važnost solidarnosti i podrške unutar zajednice, posebno u vremenima društvene polarizacije. U savremenom dobu, obilježenom moralnim relativizmom, materijalizmom, konzumerizmom, informacijskim (pre)zasićenjem, ubrzanim tehnološkim napretkom, društvenim mrežama i servisima koji, nažalost, mogu biti izvor dezinformacija i površnih interpretacija vjerskih učenja, razumijevanje poruka sure *Jā Sīn* pruža smjernice za uspostavljanje unutrašnjeg mira i prepoznavanje dubljeg smisla

vlastitog postojanja. Proučavanje sure *Jā Sīn*, kroz njezine višeslojne poruke o osnovama vjerovanja, svrsi života, odnosu prema Stvoritelju i stvorenjima, omogućava današnjem muslimanu izgradnju čvrstog duhovnog oslonca i pomaže u suočavanju s izazovima modernog doba, uz održavanje sklada između dunjalučkih obaveza i ahiretskih težnji. *Čovjek* iz *Jā Sīna* svjedoči kako je moguće, čak i u nepovoljnim okolnostima, ostati dosljedan principima vjere i biti svjetionik u vremenu moralne tame. Njegov primjer podsjeća na snagu vjere i važnost podrške poslanicima. Slijedenje i potvrđivanje Poslanika, a. s., koje se u uvodu sure *Jā Sīn* posebno naglašava, nije samo čin pokornosti, već i putokaz ka spoznaji Allahove, dž.š., milosti i istine podarene kroz njegov, a. s., plemeniti primjer i najljepši uzor. Univerzalnost poruka sure *Jā Sīn* posebno dolazi do izražaja u današnjem vremenu brzih promjena i izazova modernog života. Ova plemenita kur'anska sura nudi odgovore na ključna pitanja ljudskog postojanja.

Literatura

- Ad-Dimišqī, Abū Al-Fidā' Ismā'il ibn 'Umar ibn Kaṭīr (1999). *Tafsīr Al-Qur'ān Al-Azīm*. Rijad: Dār ṭayyiba.
- Al-Ālūsī, Abū Al-Faḍl Šihāb Ad-Dīn As-Sayyid Maḥmūd Al-Bağdādī (s.a.). *Rūḥ Al-Ma'ānī fī Tafsīr Al-Qur'ān Al-Azīm wa As-Sab' Al-Maṭānī*. Bejrut: Idāra Aṭ-Ṭibā'a Al-Muniriyya.
- Al-Bağawī, Abū Muḥammad Al-Ḥusayn b. Mas'ūd. *Ma'ālim At-Tanzīl* (1409 h.g.). Rijad: Dār ṭayyiba.
- Al-Bayḍāwī, Nāšir ad-Dīn (s.a.). *Anwār at-tanzīl wa asrār at-ta'wīl*. Bejrut: Dār ihya' at-turāt al-'arabiyya.
- Al-Karim, Balil Abd (2019). *Kur'anska terminologija: lingvistička i semantička analiza*. S engleskog preveo: Almir Fatić. Sarajevo: Centar za napredne studije.
- Al-Māwardī, Abū Al-Ḥasan 'Aliyy ibn Muḥammad Ḥabīb (s.a.). *An-Nukat wa al-Uyūn*. Bejrut: Dār al-kutub al-'ilmiyya.
- Al-Qabandī, Šalāh Aḥmad (2016). *Mafātīh suwar Al-Qur'ān Al-Karim: Bitāqāt fī ta'rif suwar Al-Qur'ān Al-Karim*. Kuvajt: Al-Wā'y Al-Islāmiyy.
- Al-Qurtubī, Abū 'Abdullāh Muḥammad b. Aḥmad b. Abī Bakr (2006). *Al-Ġami' li aḥkām Al-Qur'ān wa al-mubayyin limā taḍammānubū min as-sunna wa āyi Al-Furqān*. Bejrut: Muassasa Ar-Risāla.
- An-Nasā'ī, Abū 'Abdur-Raḥmān Aḥmad b. Šu'ayb (2001.). *As-Sunan al-kubrā*. Bejrut: Muassasa Ar-Risāla.
- Ar-Rāzī, Abū 'Abdullāh Faḥruddīn (1981). *Mafātīh al-ğayb*. Damask: Dār al-Fikr.
- Aṣ-Šābūnī, Muḥammad 'Aliyy, *Šafwa At-Tafsīr* (1981). Kairo: Dār Aṣ-Šābūnī, Kairo.
- As-Siğistānī, Abū Dāwūd Sulaymān b. Al-Aṣ'at Al-Azdi (2009.). *Sunan*. Bejrut: Dār ar-risāla al-'ālamīyya.
- As-Suyūṭī, Ġalāluddīn Abū Al-Faḍl 'Abdur-Raḥmān (2002). *Ilm munāsebāt as-surwar wa al-āyāt*. Mekka: Al-Maktaba Al-Makkiyya.
- Aṭ-Ṭaberānī, Abū Al-Qāsim Sulaymān b. Aḥmad (1985). *Al-Muḡam aṣ-ṣağīr / Ar-Rawḍa ad-dānī ilā Al-Muḡam aṣ-ṣağīr li Aṭ-Ṭaberānī*. Bejrut: Al-Maktab Al-Islāmiyy.
- Aṭ-Ṭaberānī, Abū Al-Qāsim Sulaymān b. Aḥmad (1995). *Al-Muḡam al-awsaṭ*. Kairo: Dār Ḥaramayn.
- El-Endelūsī, Ibn Džuzejj el-Kilbī (2014). *Olakšani komentar Kur'ana*. Sarajevo: Libris.
- En-Nejsaburi, Ebul-Hasen Ali (2011). *Povodi objave Kur'ana*. Sarajevo: Bookline.
- Esad, Duraković (2004). *Kur'an s prijevodom na bosanski jezik*. Sarajevo: Svjetlost.
- Es-Sujuti, Dželaluddin (2012). *Itqan: Sveobuhvatni uvodnik u kur'anske nauke I, prijevod sa arapskog jezika i bilješke*: Almir Fatić. Sarajevo: Sova Publishing.
- Ibn Ḥanbal, Aḥmad (valorizacija i komentar djela: Šu'ayb Al-Arnaūt, 'Adil

- Muršid i Ġamal 'Abdul-Latīf), *Musnad* (1999). Bejrut: Muassasa Ar-Risāla.
- Ibn Hibbān, Abū Hātim Muḥammad b. Hibbān b. Aḥmad at-Taymī ad-Dārimī, *Ṣaḥīḥ / Ṣaḥīḥ Ibn Hibbān bi tartīb Ibn Balbān* (priredivač: Al-Amīr 'Alauddīn 'Aliyy b. Balbān Al-Fārisī; valorizacija i komentar djela: Šu'ayb Al-Arnaūt) (s.a.). Bejrut: Muassasa Ar-Risāla.
- Ibn Māğga, Abū 'Abdullāh Muḥammad b. Yazīd Al-Qazwīnī (s.a.). *Sunan*. Kairo: Dār ihyā' al-kutub al-'arabiyya.
- Karić, Enes (2006). *Kur'an sa prijevodom na bosanski*. Bihać: FF, Bihać.
- Karić, Enes (2019). *Kako čitati Kur'an: potrage za strukturama cjeline temeljne Knjige islama*. Sarajevo: Media centar Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini.
- Korkut, Besim (2018). *Kur'an: originalni tekst sa prijevodom Besima Korkuta*. Sarajevo: El-Kalem.
- Naṣṣīf, Muḥammad b. 'Abdul-'Azīz b. 'Umar (2019). *Biṭāqāt at-ta'rif bi surwar al-Muṣḥaf aš-Šarīf*, Džidda: Ḥayrukum.
- Qutb, Sejjid (2000). *U okrilju Kur'ana*, Sarajevo: Fakultet islamskih nauka u Sarajevu.
- Ramić, Jusuf (1990). *Povodi objave Kur'ana*. Sarajevo: El-Kalem.
- Sedić, Fuad (2021). "Razumijevanje hadisa: Učenje dova i Kur'ana kod osoba u teškoj bolesti", *Preporod*, 1. oktobar 2021., br. 19/1197.
- Taslaman, Caner (2006). *Kur'an: ne-nadmašni fenomen*. S turskog preveo Enver Ibrahimkadić. Sarajevo: Dobra knjiga d.o.o.

منصور كيرلا

المدخل إلى سورة يس في القرآن الكريم

الموجز

يبحث هذا العمل في مختارات من الأبعاد العقدية واللغوية والسياقية في سورة يس، مما يوفر أساساً للمزيد من التحليلات والتأملات المتعمقة في عبرها وعظاتها. ويؤكد العمل على أهمية الإكثار من تلاوة سورة يس وتدبرها باعتبارها عنصراً أساسياً في حياة المؤمن. يجري التحقيق في أصل اسم السورة، ومحتواها، وأسباب نزولها، ومقاصدها ومواضيعها الأساسية. ويُبرز العمل اهتماماً خاصاً بالحروف الأولى (فواتح السورة) وتفسيراتها المحتملة ورمزيتها. كما يحلل البحث العظات الأساسية في السورة، بما في ذلك القواعد الإيمانية كالتوحيد والوحي والنبوة والآخرة، مع النظر في صحة بعض الروايات والتأصيل للتقاليد والممارسات الراسخة المتعلقة بفضل تلاوتها.

الكلمات الرئيسية: القرآن الكريم، سورة يس، التفسير، الشرح، التعليق.

Summary

AN INTRODUCTION
TO THE QURANIC SURAH YĀ SĪN

Mensur Kerla

This article analyses selected theological, linguistic and contextual dimensions of surah *Yā Sīn*, thus providing the basis for further analysis and more profound exegesis of its messages. It emphasises the significance of the daily recitation and understanding of the surah *Yā Sīn*, as a key element of religious life. It analyses the etymology of the title of the surah, its content, reasons and occasion for the Revelation, fundamental intentions and the themes of the surah. It focuses, in particular, on the initial or the opening letters at the beginning of the surah (*fawātiḥ as-suwar*), the possible interpretation of these letters, and their symbolism. Further, the article studies the fundamental messages of the surah, including the essential pillars of faith, like *tarwheed*, Revelation, prophethood, and Eschatology, along with a critical assessment of the authenticity of some traditions and practices related to its recitation.

Keywords: Qur'an, Sura Yā Sīn, Tafseer, commentary, interpretation